

Učení, vzdělávání a vzdělávací politika

Vzdělávací politika

Magdalena Mouralová

28. 2. 2024

O čem to dnes bude

- Co to znamená „něco se naučit“?
- Co a kdo ovlivňuje, co se naučíme?
- Vymezení pojmu vzdělávací politika, jeho dimenzí a souvisejících pojmů
- Faktory ovlivňující vzdělávání

- Proměnlivost vzdělávání – příklady vnějších divokých karet z poslední doby
covid, migrace, AI

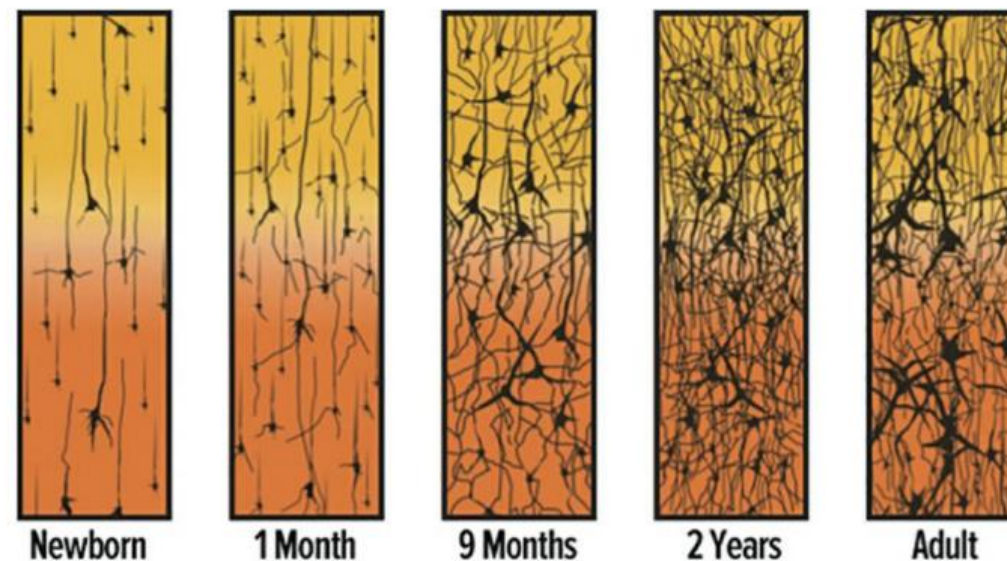
- Budu mluvit o věcech z cizích oborů (neurověda, psychologie, IT)

Jak se učíme

- Co všechno jsme se naučili za svůj život?
- Trénink funguje tak, že se síť neuronů šíří neustále stejné signály, které posílily trvalé synapse mezi neurony
- Naučení jako zautomatizování činnosti – úspora energie
 - <https://www.youtube.com/watch?v=aLi-rfj4Fjw>

Propojení neuronů v průběhu života

Co z toho plyne? Jaké otázky to ve vás vyvolává?

- Opakování matka moudrosti?
- Můžeme se naučit cokoliv?
- Můžeme se všichni naučit všechno na stejné úrovni?

- Čím je ovlivněno to, co se naučíme?
- Co dává smysl se učit?

Geny nebo prostředí?

- Třetinu až polovinu všech vyvinutých vlastností lze připsat genetické variabilitě; u inteligence, resp. kognitivních schopností se zdá genetická podmíněnost ještě vyšší

	Korelace kognitivních schopností (vážený průměr z mnoha studií)
Jednovaječná dvojčata vychovávaná společně	.86
Jednovaječná dvojčata vychovávaná odděleně	.72
Dvojvaječná dvojčata vychovávaná společně	.60
Sourozenci vychovávaní společně	.47
Sourozenci vychovávaní odděleně	.24

Bouchard, T.J., & McGue, M. (1981). Familial studies of intelligence: a review, *Science*, vol. 212, pp. 1055 - 1059.

Geny nebo prostředí

- Genetické faktory a faktory prostředí nelze od sebe jednoduše oddělit
- Vlastnosti i schopnosti jsou polygenetické, to zda, se určitý gen projeví (exprimuje), záleží na celé řadě faktorů
- Expresi genů může například ovlivnit stres v dětství nebo dokonce již v prenatálním období
- Schopnosti a vlastnosti jsou výsledkem složitého spolupůsobení genů a prostředí

Co ovlivňuje vzdělávací výsledky žáků

- Statistická metaanalýza vzdělávacích výsledků
- Procento vysvětlené variance:
 - Studenti a jejich vlastnosti – 50 %
 - Rodiče – 5–10 %
 - Škola (a ředitelé) – 5–10 %
 - Spolužáci a kamarádi – 5–10 %
 - Učitelé – 30 %

John Hattie (2003) Teachers Make a Difference. What is the research evidence?

Co potřebujeme, abychom se učili?

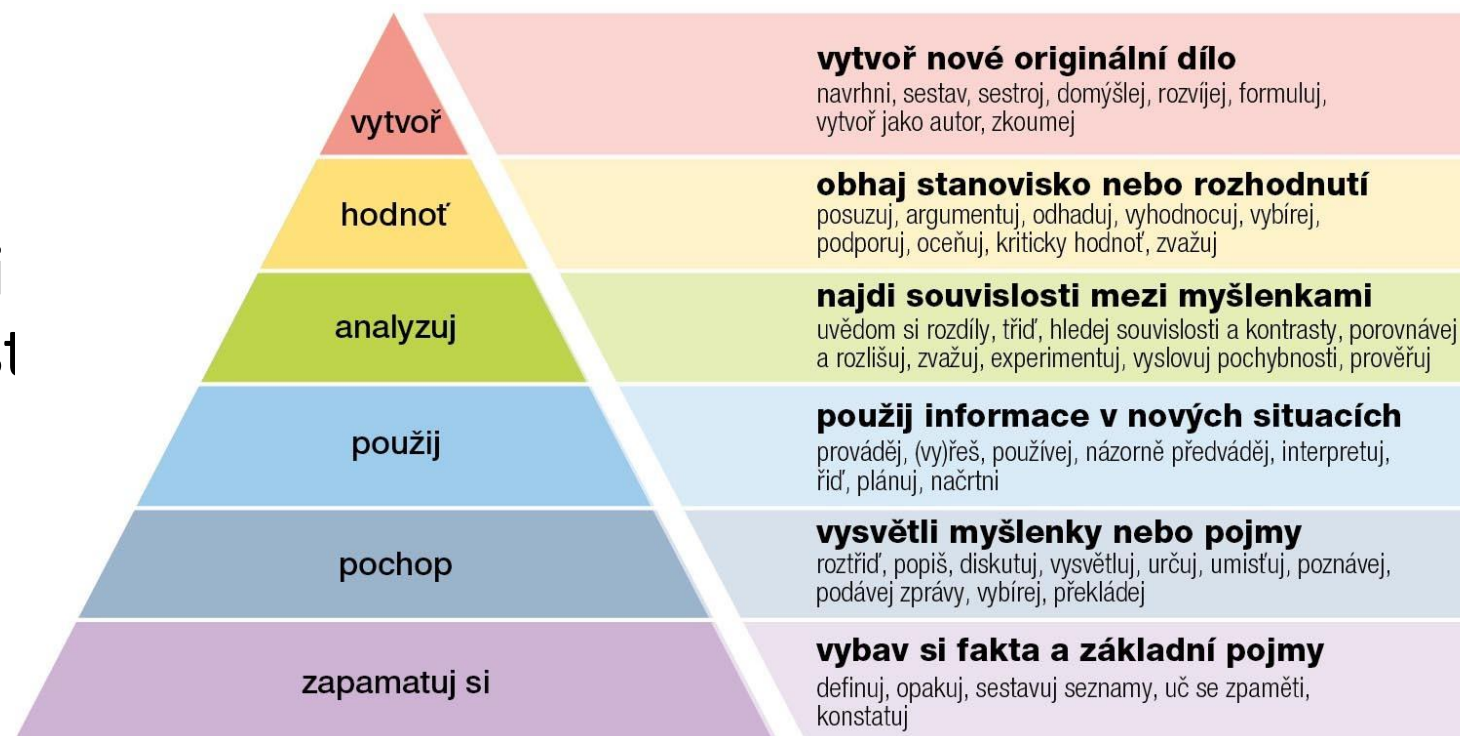
1. Podněty, stimuly
2. Zpětná vazba
3. Motivace
4. Důvěra ve své možnosti (self-efficacy) a možnost sebeřízení
5. Pocit bezpečí
6. (zajištění základních potřeb)

Co potřebujeme, abychom se učili?

1. Podněty, stimuly
2. Zpětná vazba
3. Motivace
4. Důvěra ve své možnosti (self-efficacy) a možnost sebeřízení
5. Pocit bezpečí
6. (zajištění základních potřeb)

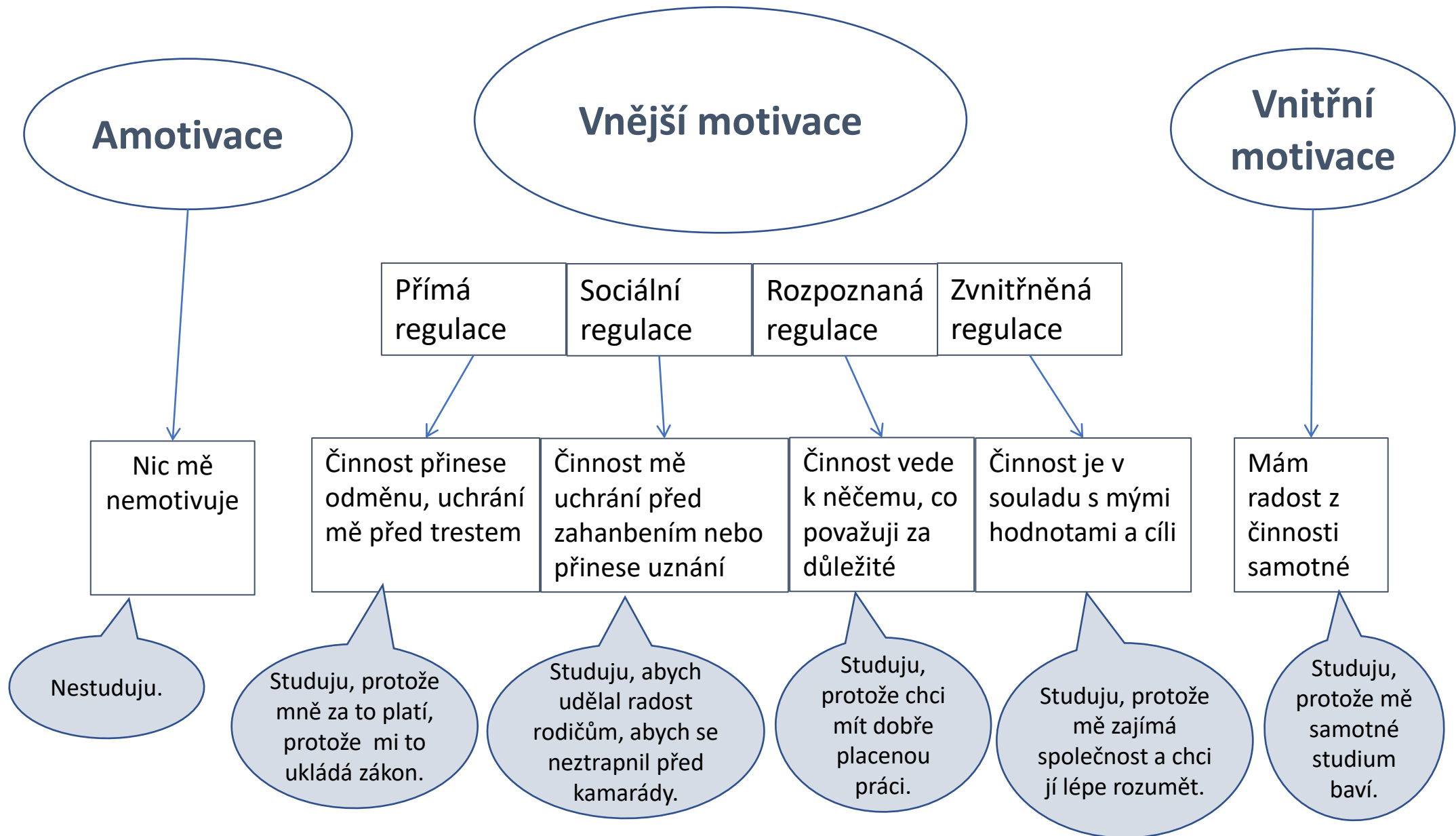
Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů

Zdroj: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2021/cislo-9/jak-muzeme-dosahnout-vynikajici-urovne-vyuky.html>

Co potřebujeme, abychom se učili?

1. Podněty, stimuly
2. Zpětná vazba
3. **Motivace**
4. Důvěra ve své možnosti (self-efficacy) a možnost sebeřízení
5. Pocit bezpečí
6. (zajištění základních potřeb)

Co potřebujeme, abychom se učili?

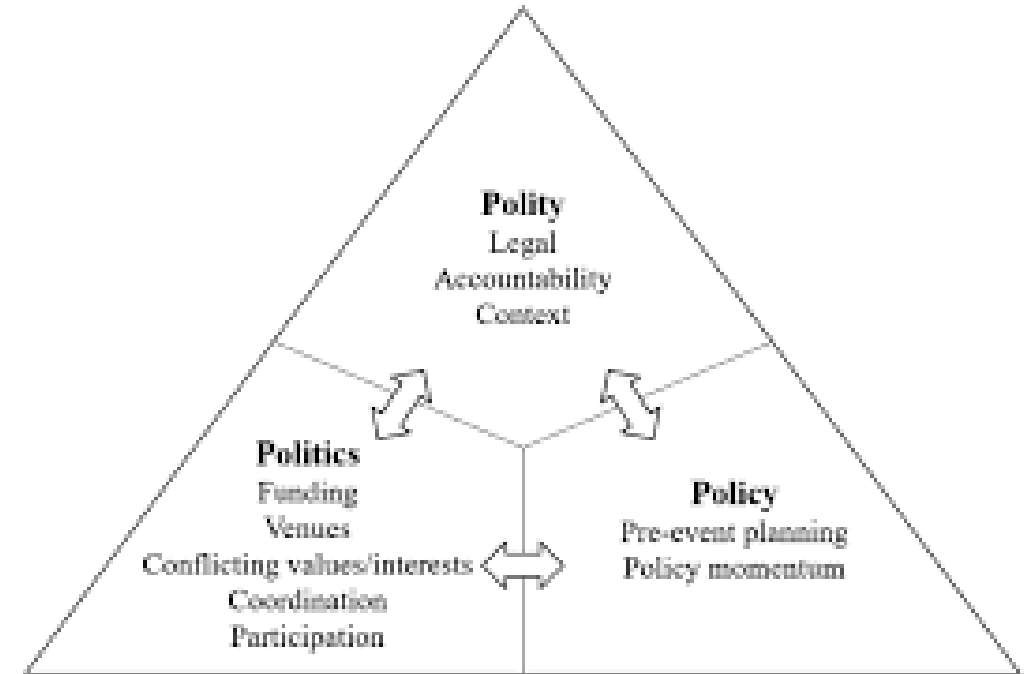
1. Podněty, stimuly
2. Zpětná vazba
3. Motivace
4. Důvěra ve své možnosti (self-efficacy)
5. Pocit bezpečí
6. (zajištění základních potřeb)

- Bezpečné prostředí
- Např. koncept „psychologického bezpečí“
 - (i) bezpečí **začlenění** (pocit, že sem patřím a jsem tu vítán/a),
 - (ii) bezpečí **učení** (pocit, že mohu něco neumět a dělat chyby),
 - (iii) bezpečí **příspěvní** (mohu ovlivňovat procesy/způsoby učení a s mými návrhy bude zacházeno s respektem),
 - (iv) bezpečí **zpochybnění** (mohu říci, že mi to celé nedává smysl, a pro ostatní bude důležité pochopení důvodů, proč si to myslím).
- Psychologicky bezpečně by se ve škole měli cítit vyučující i studující
 - učitel má i mocenské (defenzivní) nástroje k tomu se vyhnout ne-bezpečí

Clark, T. R. (2020). *The 4 stages of psychological safety: Defining the path to inclusion and innovation*. Berrett-Koehler Publishers.

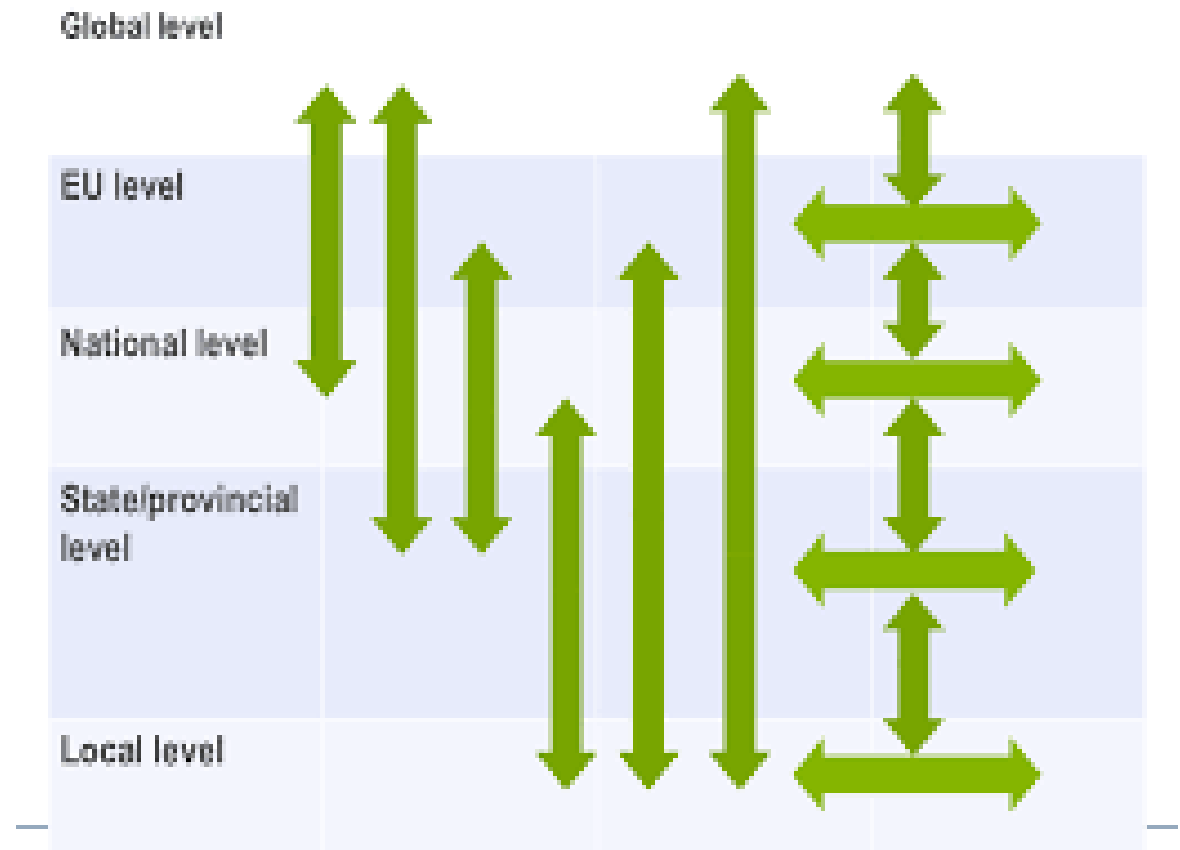
Vzdělávací politika – podle mých příprav 😊

- Policy (vs. politics, polity)
- Úzké vs. široké poletí
- Školská vs. vzdělávací politika
- Úrovně politiky
- Vědecká disciplína vs. praktická činnost

Vzdělávací politika – podle našich příprav 😊

- Policy (vs. politics, polity)
- Úzké vs. široké poletí
- Školská vs. vzdělávací politika
- Úrovně politiky
- Vědecká disciplína vs. praktická činnost

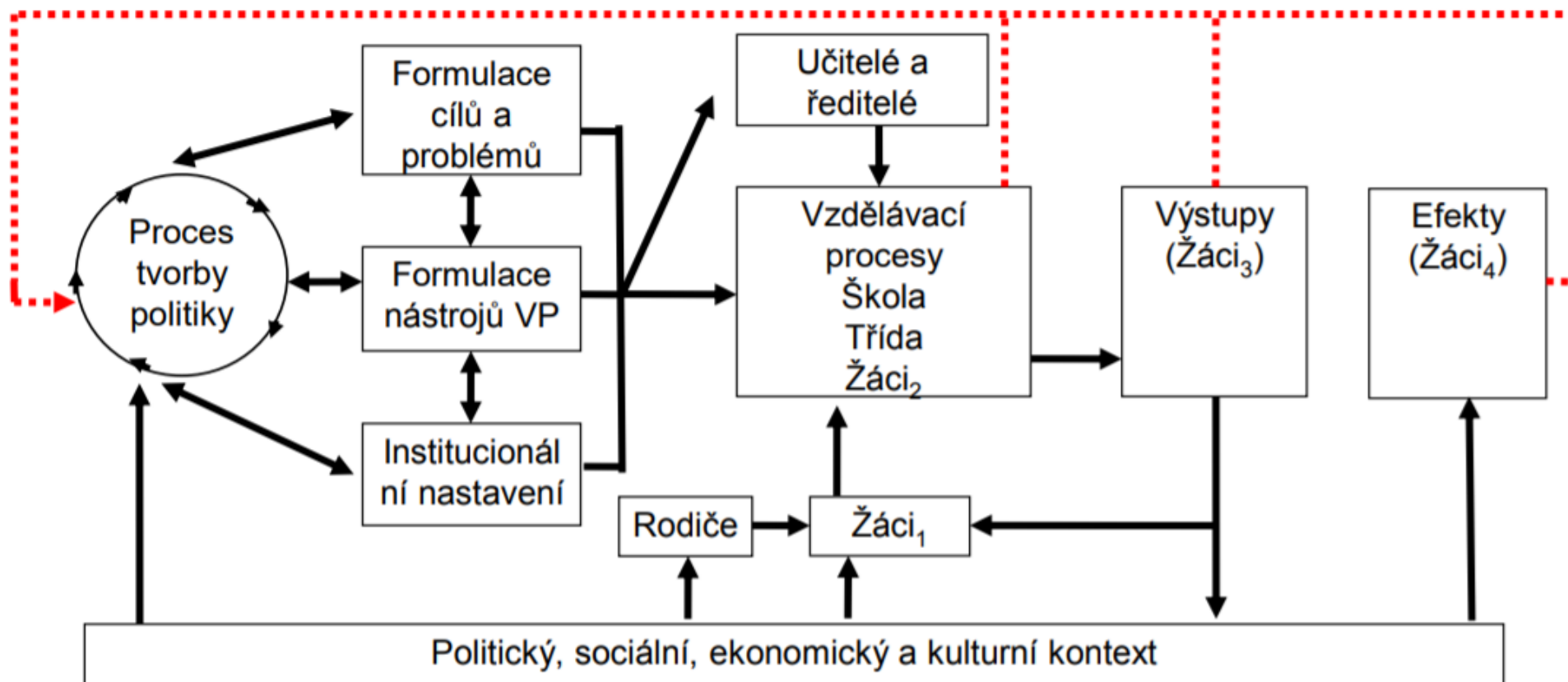
Vzdělávací politika – podle našich příprav 😊

- Policy (vs. politics, polity)
- Úzké vs. široké pojetí
- Školská vs. vzdělávací politika
- Úrovně politiky
- Vědecká disciplína vs. praktická činnost
- Úzké pojetí: explicitně formulovaný záměr vlády nějakým způsobem jednat, přičemž tento záměr je vtělen do konkrétních dokumentů či rozhodnutí (příklad: školský zákon, Strategie 2030+)
- Široké pojetí: Souhrn formálních i neformálních pravidel, norem a praktik, které řídí a ovlivňují jednání jednotlivců a institucí v oblasti vzdělávání.

Vzdělávací politika – podle našich příprav

- Policy (vs. politics, polity)
- Úzké vs. široké poletí
- Školská vs. vzdělávací politika
- Úrovně politiky
- Vědecká disciplína vs. praktická činnost
- **Formální** vzdělávání - poskytováno vzdělávacími institucemi, které jsou formálně zaštitěny právními předpisy jednotlivých států; učení organizované a strukturované → Školská politika
- **Neformální** vzdělávání – poskytování zařízeními zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucí, neziskových, státních i nestátních organizací, školních zařízení; nevede k vyššímu stupni vzdělávání, ale může být uznáváno (jazykové, rekvalifikační kurzy ...) → Vzdělávací politika
- **Informální** učení - Probíhá v rodině, mezi vrstevníky v práci, ve volném čase, při sledování televize či poslechu rozhlasu a tak podobně

Rámec pro analýzu vzdělávací politiky

Vzdělávací politika podle chatGPT 😊

- Vzdělávací politika je soubor zásad, postupů a programů, které určují, jakým způsobem se společnost snaží zajistit, aby všichni občané měli přístup k vzdělání a aby toto vzdělání bylo kvalitní a relevantní pro potřeby jednotlivců a celé společnosti. Vzdělávací politika se zaměřuje na různé úrovně vzdělání, od mateřských školek a základních škol až po střední a vysokoškolské vzdělání a celoživotní vzdělávání.
- Vzdělávací politika může zahrnovat různé prvky, jako jsou finanční prostředky pro školy, standardy vzdělávání, kvalifikace učitelů, metodiky výuky, podpora vzdělávání v různých oblastech a podpora výzkumu a inovací ve vzdělávání. Cílem vzdělávací politiky je zajištění toho, aby vzdělávání bylo efektivní, relevantní a dostupné pro všechny, a aby pomohlo jednotlivcům rozvíjet své potenciály a přispívat k celkovému rozvoji společnosti.

Jaké prvky a rozměry vymezení v té definici jsou?

Vzdělávací politika podle chatGPT

- Vzdělávací politika je soubor zásad, postupů a programů, které určují, jakým způsobem se společnost snaží zajistit, aby všichni občané měli přístup k vzdělání a aby toto vzdělání bylo kvalitní a relevantní pro potřeby jednotlivců a celé společnosti. Vzdělávací politika se zaměřuje na různé úrovně vzdělání, od mateřských školek a základních škol až po střední a vysokoškolské vzdělání a celoživotní vzdělávání.
- Vzdělávací politika může zahrnovat různé prvky, jako jsou finanční prostředky pro školy, standardy vzdělávání, kvalifikace učitelů, metodiky výuky, podpora vzdělávání v různých oblastech a podpora výzkumu a inovací ve vzdělávání. Cílem vzdělávací politiky je zajištění toho, aby vzdělávání bylo efektivní, relevantní a dostupné pro všechny, a aby pomohlo jednotlivcům rozvíjet své potenciály a přispívat k celkovému rozvoji společnosti.

Policy
(široké)

Úrovně
vzdělávání

Nástroje

Cíle

Co tam chybí?

Vzdělávání je proměnlivé – příklad AI

- Základní prvky umělé inteligence
 - Strojové učení
 - Hluboké učení
 - Neuronové sítě
 - Algoritmy a modely
- Konkrétní aplikace umělé inteligence v různých oblastech
 - Automatizace a robotika
 - Zpracování přirozeného jazyka
 - Detekce obrazu a zvuku
 - Finanční predikce a investování
 - Personalizované vzdělávací programy
- Etické a společenské otázky týkající se umělé inteligence
 - Bezpečnost a soukromí
 - Diskriminace a nespravedlnost
 - Etické a morální otázky
 - Vliv na pracovní trh, vzdělávání, společnost...
- Vyhledavače, adaptivní učení, DeepL a jiné překladače, přepis mluveného slova, chatGPT, rozeznávání obličejů, generátory obrázků

(vygenerováno chatGPT)

Skupinová práce

1. Vyberte si jednu z vnějších událostí, která ovlivnila vzdělávání v ČR v posledních letech.

- Pandemie, migrační vlna z Ukrajiny, rozvoj AI,...

2. Jaké problémy a výzvy situace přinesla? Pro koho?

- Jak to dopadá na žáky, učitele, školy (ředitele), stát...

3. Jak událost změnila vzdělávání dlouhodobě?

- Změnily se cíle, potřeby, metody, hodnocení...?

- Rozdělte se do skupin (3-5 členů)
- Vyberte si jednu z událostí.
- Diskutujte ve skupině a zpracujte
- Odevzdejte do Moodle a nebo na papíře v hodině
- Nezapomeňte se podepsat

Reflexe hodiny

- Co jste si z dnešní hodiny odnesli? Napište si tři věci, které pro vás byly zajímavé, nové, překvapivé...
- Co bych já ráda, aby vám utkvělo
 - Policy vs. politics
 - Formální, neformální, informální
 - Jak funguje učení – biologicky, podmínky učení
 - Chytat se na jména a koncepty
 - Hattie – metanalýza
 - Bloomova taxonomie
 - Vnější, vnitřní motivace
 - Rámec pro analýzu vzd. pol.